

se je cena torej le za 24%. Tako prilično tudi še pri drugem žitu, ali še manj. Krompir se nam plačuje 9 K — dokler mu je bila po 12 K cena, se ni noben komisijonar gani — za dovoz ml odpadeta 2 K pri 100 K. Ostane mi 7 K ali 12 do 13 % izgube, ker po 9 K sem ga preje tudi lahko doma prodal. In kar moram kupiti! Podplati prej 3—4 K. Sedaj sem dal zanje 36 K, to je 800 % poviška! Navadno blago za delavca, hlače vina, preje 1.50 K do 2 K, sedaj 14 do 18 K meter, kar znaša 933 % poviška; enako je pri kotenini. Gorje kmetovalcu „gospodu“, ki mora 8 ali 12 članov družine obleči. Laškemu olju je bila cena prej 1.12 K za liter, zdaj 13 do 14 K, kar znaša 1061 % poviška! Ako pa revni kmetič proda kakega pajska za par kronic dražje, brž pred se lišče s hudo delcem! Povisal se je sedaj še zemljiški davek za 80%, posli, delavci zahtevajo povisek. Iz tega pregleda je razvidno, da mora kmetovalec očesati, ker njegovi prejemki niso v nikakem razmerju s stroški. V Ameriki se je cena pri žitu dvignila za 220%!

Ja, pa je kmet volje prodal ali konja, pa dobil zanje kar 2000 do 3000 K. Vidite, da je kmet vsaj — baron! Počasi, prijatelji! Vedite, da voli, konji ne vzrastejo v enem letu v hlevu. Za to je treba treh do štirih let. Koliko dela, koliko truda in stroškov je imel kmetovalec v tem času s tem blagom! Marsikateri je moral radi klaje v našem vzlet travnik, njivo, da je mogel prerediti živali. Preračunaj vrednost krme, porabljene v teku treh do štirih let, plačo hlapcu, pastirju, njihovo hrano, nabavo stelje, del davkov itd., pa bode našel nazadnje, da je kmetovalec poleg tolikoga truda k večjemu malo večje obresti od založenega kapitala prejel, ker vol, kakor znano, ne daje mleka, ravno ako konj ne. Seveda je lepo slišati, ta pa ta je 2000 ali 3000 K za živali dobil. Nobeden pa ne misli, kako veliki stroški se tega drže. Se slabše, seveda, je pri pitanih svinjah.

Ker ni zadovoljnih delavcev, mora eden delati za dva ali tri. Ob času košnje, žetve, je mogel k večjemu dve ali tri ure počivati. Ob 11 uri spat, ob 2. ali 3 uri zopet vstati. Sicer bi ne bil travnik pokošen, njiva ne zaorana. Taka-le, pa še mnogo slabša, je podoba kmeta — „gospoda“!

Modra galica.

Pozor štajerski in primorski vinogradniki na modro galico za bodočo pomlad.

C. kr. kmetijska družba kranjska nam je poslala sledeči sestavek:

Glasom ravnokar izdanega obvestila kmetijskega ministrstva bo enako kakor letos, tudi v pomladi leta 1917 dana na razpolaganje državna galica za škropljenje trsa proti peronospori.

Vsaka dežela dobi odkazano določeno število vagonov modre galice.

Ker bo pomladi samo državna galica na razpolaganje, od katere se bo smel posameznim deželam nakazati delež porabiti samo v dotični deželi, zato že sedaj c. kr. kmetijska družba na Kranjskem opozarja svoje udeležence na Štajerskem in na Primorskem, da jim z modro galico ne bo mogla postreči, kajti ne Kranjsko došla državna galica se bo smela oddati samo kranjskim vinogradnikom, a druge galice pa družba ne bo imela.

Vsaka dežela bo torej imela svojo državno modro galico, do katere bo imel vsak vinogradnik dotične dežele enako pravico. Tega načela se tu na Kranjskem strogo držimo, pač pa vemo, da druge

kraj, ki ga ne diči vinska trta, ampak pristna planinska zadovoljnost, odkritost in nepopačenost srca.

Po treh letih mojih pohodov preko grab, jarkov in remšniških grebenov so vzeli v Mariboru zopet one bukve v roke, kjer so zapisani vsi kaplani. Našli in opazili so tudi mene, zvestega in zadovoljnega podanika sv. Jurija. Dobil sem drugi dekret, ki me je zval v nove, nepoznane kraje. V globoko grabe in zopet na hribe, kjer bi mi tudi nikoli ne brundnilo na uho šumenje vinskega mošta. Nikakor nisem bil vesel te prestave. Saj bi me pognala proč iz planinskega Remšnika, ki sem ga bil vzljubil. Ukremenil in zarasel se mi je v srce, ker sem ga poznal, dobro poznal celega, od največjega gruntarja pa do zadnjega kozjega repa najbolj borne kajše.

Si lahko vsakdo misli, kako težko sem jemal slovo od dragega kraja, ki mi je postal vse na tem svetu. Mi odprl in pokazal nova potov vzorov, po katerih sem stopal varno in tako nekaljeno zadovoljnega srca. Celi teden pred odhodom sem se poslavljaj v duhu, v besedah in z roko od ljudi, katerih otročjo udanost sem užival; od prostorov, ki so me tolikokrat zibali v bajne sanje mlađih in presrečnih kaplanskih let.

Ono zadnjo nedeljo na Remšniku sem popoldne izginil in se skril v tih in samotni gozdiček, ki sem ga kot kaplan že opisal in nazival s porosom „prater“.

Kaj so mi bili ti vedno šušteči borovci, ona klop in mizica v njih gosti in tih senci, sem spoznal in uvidel v teh letih boja krvi in smrti. Na tem skritelem prostoru rajsko s'adkih sanj me navadno ni nikdo dramil, nikdo motil in klical.

niso tako natančni, zato ulegne biti veliko število vinogradnikov, zlasti manjših, prihranjenih in morda so vsled površnosti ali pristranosti lahko prikrajšane celo kar cele občine. Take nepravilike je pravočasno preprečiti.

Pravično načelo pri razdelitvi državne modre galice na Štajerskem in na Primorskem uveljaviti bodi torej skrb tamošnjih vinogradnikov samih, oziroma njih zastopnikov. V to svrhu naj se nemudoma, t. j. že sedaj, vinogradniki po svojih zastopnikih, t. j. poslancih, zadrugah, okrajnih zastopih in občinah itd. obrnejo do kmetijskega ministrstva, in sicer ne s prošnjo, ampak z odločno zahtevom, da se državna galica enakomerno, t. j. pravično razdeli. Če se kmetovalcem zasežejo njih pridelki po določeni ceni, ki se potem po določeni ceni razdeljuje, imajo vinogradniki tudi pravico zahtevati pravično, t. j. enakomerno razdelitev tako važne gospodarske potrebe, kakor je z državnim denarjem priskrbljena modra galica za vinogradništvo.

Ključna za pravično razdelitev ni težko najti. Za vsako deželo se natančno ve, koliko hektarov vinogradov ima in se torej že naprej lahko izračuna, koliko kilogramov deželi odkazane državne modre galice pride na 1 ha vinograda. Za vsako politično, oziroma katastralno občino se da potem pravi priprosto dognati, koliko hektarov vinogradov ima in koliko državne modre galice po izračunjenem ključu nanjo odpade. Vsaki politični, oziroma katastralni občini je torej nakazati vsa nanjo pripadajoči delež na modri galici, ne da se še posebej kajka na priglasitev posameznih vinogradnikov, ki so večinoma majhni posesniki; ki si ne znajo pomagati in zato zaradi tega ne smejo biti prikrajšani sebi v škodo in ne v škodo celokupnosti. Občinarji naj jim odkazano galico zopet med seboj razdelijo in sicer tako, da je vsak toliko dobi, kolikor mu je gre oziroma na velikost njegovega vinograda. Če kdo ne mara vse ali nič državne galice, je pa ta preostanek porazdeliti na ostale, oziroma na tiste, ki so pripravljene škropljenje trti bolj oskrbeti in zanj več žrtvovati.

Oddajno ceno modri galici je za celo deželo isto postaviti in sicer tako, da so v njej zapodeni že vsi stroški za prevažanje, razdeljevanje za morebitno zatentanje itd. Če se vse tako uredi, potem bo mogoče objaviti: Vsak vinogradnik dobi za svoj vinograd določeno množino državne modre galice, ki po izračunem ključu nanj odpade in sicer za določeno ceno na mestu razdelitve, ki je za celo deželo enainista. Več se za galico od nikogar ne sme zadrževati; pač pa mora vsak sam pribi po modro galico na kraj razdelitve in prinesiti s seboj potrebno vrečo ali posodo.

Predpogoj je seveda, da v vsakem okraju ali v vsaki občini le eden ali le en urad, oziroma ena organizacija, dobi pravico, državno modro galico razdeljevati.

Razumniki, ki Vam je kaj mar blagor naših vinogradnikov, potegnite se zanje in storite brez odloga že sedaj vse potrebne korake za kolikor mogoče pravično razdelitev državne modre galice pomladi leta 1917!

Naše žrtve za domovino.

Koliko jih že je! Marsikateri bo ostal pozablen. Marsikateri ne bo omenil noben naš list. In vendar je za nas izkrvavel in dal življenje. Enega pa ne smemo pozabiti. Bil je gotovo eden najpridnejših mladeničev slavne jarenske fare. Kon-

Le onega, zadnjega nedeljskega, popoldne je zasumelo nekaj človeškim korakom podobnega: pred menoj je stal sam remšniški župan z ogromnim svežnjem rumenega papirja pod pazduho. Začudeno so se srečali najini pogledi. Možu so zaigrale solze bolesti v očeh, ko je znil:

„Verdaj, gospod mobilzirno imamo!“

Nekaj trenutkov sem kramal po pičli shrampi tujk, predno sem uganil in se zavedel, kaj da je to: mobilzirngal!

Zu županom sem stopil iz pratra, zapustil raj sanj in sreče brez daljšega slovesa, ker po glavi in srcu mi je nabijala: mobilzirngal!

Dobri mož mi je na povratku poklical marsikatero preroško modrovanje o kugi, kloti, vojski in o slabih časih, česar pa jaz v svoji tih sreči nisem nikoli prej verjel. Prečitali in prereševali smo na vse strani one usodepolne, rumenkaste plakate, ki so pozvali v boj celo miroljubne Remšničane. Modrovali in tuhtali smo možakarji med seboj, kdo vse da bode oblekel cesarsko suknjo in odrinil nad sovražnika skupne ter ljubljene domovine.

Gostilničar je zaklinjal krvoloka Srba. Župan je lučal osovke kletemu Lahu v hrbet, ki je že nje-mu v mladosti celih 14 let tiščal morilno orožje v roko. Pismoučni Peter pa je že bil tedaj mnenja, da se bomo zgrabili tudi z grabežljivim Rusom in pa s pretkanim Francozom. Gorska, mirna gostilna, zbirališče zasebnega in javnega delovanja na Remšniku, se je vedno bolj polnila radovedno vprašajočih gostov:

„Kaj, kdo in kam?“

Vedno naraščajoči množici smo mi pismarji in

cem meseca julija je prispela v vzgledno hišo Sparlovo v Gačniku žalostna novica, da je padel njen sin, mleno upanje, Ivan. Izkrvavel je na Italijanskem, na Monte Interoto. Ta gora je že bila cele potoke krvi naših pridnih slovenskih fantov. Ko je pridna hiša Sparlova izvedela to novico, se ji je zidela neverjetna Nemo so gledali vsi v oči bridki usodi. „Padel“, ta novica jih je pretresla, kakor da bi blisk treščil v hišo. Vse je bilo za nje v začetku zagrnjeno v tiho, črno noč. Mislili so, da sanjajo. Potem so se pa odprli tihi potoki solz in se zdaj tečejo. Kdo ne ve, kaka iskrena medsebojna ljubezen vlada v tih hiši Sparlovi! V tem je ta rodbina vzgled vsem kristjankom. Rajni Ivan je bil fant, ki si ga moral vzljubiti Bil je tih, ni se nikjer silil v ospredje. Samo v cerdvi si ga videl pri sv. maši, pri izpovednici, pri obhajilni mizi, seveda pri vsakem krščanskem nauku in pri vsakem shodu Marijine fantovske družbe. Nobenega ni izpustil. Drugače pa je doma pridno delal, imel veselje s poljedelstvom, posebno z živinorejo, in pomagal svojemu sivolasemu očetu starčku, katerega, smelo rečemo, nikdar ni razžal. Pripravljaj se je za naslednika svojemu pridnemu očetu, pa Bog je prekrizal njegove tako skromne načrte. Rajni Sparl pa je bil tudi vedno vesele narave. Smeh je bil vedno videti na njegovem rožnatem licu. Rad je slišal, če se je kdo z njim pošalil. Pa odgovora tudi ni ostal dolžen. Od svojega očeta je podčeval šalijo, nagajivo žilo. Veselo in korajžno je gledal v bodočnost. Zdal mu je smrt izbrisala tudi tisti veseli smen iz ustnic. Silno rad bi se bil prišel svojemu že skoraj 80letnemu očetu, ki se zdaj sam trudi z velikim posestvom, pomagati pri obdelovanju njiv. Smilil se mu je oče. Delali smo prošnje za dopust: „A bilo je vse zastoj. Pripravljala se je ofenziva proti Italijanom. Zdal pa leži daleč od svoje domovine v tuji sovražni deželi.“

Grobovi pa tulijo...

vtinci črni vstajajo iz njih in kot vampirji se vijo po zraku in žrtve iščejo z bodečimi očmi. E.

Od Sv. Benedikta v Slov. gor. nam pišejo: Zadet od sovražne kroglice je padel dne 19. septembra Franc Veingerl iz Zagajskega vrha. Zanj žalujejo starši in dve sestri, s katerimi je živel v najvzlednejšem življenju.

Svoje mlado življenje je žrtvoval za domovino v skrajno ljutem boju pri Lokvici (na Krasu) Mart. Gosak, poročnik v domobranskem pepolku iz Žiže pri Konjicah. Nad pol leta je branil Kru pred Lahom, nato je bil poslan na severno bojišče, od tu pa na italijansko, še vedno zdrav in dobre volje, od koder je bil dospel v drugi polovici septembra na 14-dnevni dopust k svojim dragim sorodnikom. Toda to ni bil več oni živahni in veseli Martin, kakor je bil še pol leta prej, ampak vsled grozote bojevanja in groznega napora v skrajno ljutih bojih na laškem bojišču je bil postal resen, zamišljen in potr. Je že pač najbrž čutil, da se ne vrne več živ iz tega morilnega bojevanja, da bo tudi on ostal kot žrtev na bojišču, da biva med svojimi poslednjikrat. In res, ostal je, položili so ga v grob le nekaj kilometrov od mesta, kjer je bil tri tedne prej njegov brat, nadporočnik, odvetnik v Ptuj, od laške kroglice v nogo zadet ter v ljuti borbi sploh težko ranjen; dobil je devet ran na levi roki in nogi in se sedaj zdravi in najbrž tudi ozdravi v italijanskem vjetništvu. Tebe, dragi Martin, krije že s krvjo naših junaških slovenskih branilcev napojena zemlja, tvoja po resnici in znanosti tako iskreno hrepeneča duša je odplavala iz solzne doline k večni Resnici, po Tebi pa jahtkujejo v nevtolažljivi bridkosti tvoji roditelji, tvoje sestre in brata, katere si tako iskreno ljubil in ka-

pismouki sv. Jurija razbijali vsebino rumenih plakatov in odgovarjali po svoji hribovski razlagi nebroj vprašanj iz moških in ženskih ust.

Možakarji, stari in mladi, so po Tomaževu pomajevali z glavo. Rahločutnemu ženskemu spolu so pri spominu na vojaško slovo kapale in lile iz oči debele solze sočutja in planinske ljubezni. Brezskrbni fantje so ukali in stiskali gorske pesti. Oženjenim gospodarjem in bajtarjem pa se je v nemi žalosti krčilo srce pri misli na dom in družino. Mene je nekdo glasno poklical:

„Gospod kaplan!“

Preril sem se skozi množico in pred menoj je stal cesarski človek in mi tiščal v roke v življenju — prvo brzjavko. Nje vsebina je tudi meni prav na kratko povedala, da sem od danes naprej podvržen vojaški postavi in moram takoj v Trst.

Mislite si sedaj hribovsko-mirno srečnega kaplana, ki bo moral mesto na novo stacio, na vojsko! Vrtelo in kovalo mi je po glavi. Mnogo hujše mi je bilo, ko mi je mariborski dekret porušil sanje o kaplanski kleti in moštem vretju.

Toliko se še spominjam danes, ko pišem te vrste minulih spominov, da sem si po kratkem prevdanku povezal nekaj perila v culico in ono noč pred odhodom n sem zatisnil očesa. Pozidal sem si bil s trudom v tih, gorski samotni trdnosti stavbo sreče in zadovoljstva. Začrtal sem si varna pota dela in sedaj mi bo razbila roka vojne vse, ker sem postavil tri leta.

(Dalje prih.)

terih miljenec si bil. Vest o žalostni tvoji smrti je krez dvoma pretresla bivše tvoje gg. profesorje, ki so te čislali kot vestnega, vzglednega in vrlo nadarjenega svojega učenca. Vest o tvoji smrti je napolnila oči tvojih sodijakov in mnogobrojnih prijateljev s solzami odkritosrčne žalosti, da so vsikljali prav nehoti: „Škoda ga je, zakaj padajo tudi taki, ki bi bili lahko za svoj rod mnogo storili!“ Po tebi žaluje čisto posebno tudi tvoj ujec, ki je bil ponosen, da je imel v tebi pod svojo streho dijaka, katerega so njegovi gg. profesorji „slavnega“ imenovali in kateremu je bila „Zora“ že pred leti napovedala, da bode zavzel kedar častno mesto med slovenskimi pisatelji. No, Bog je odredil v svoji, nam neumljivi modrosti drugače, zato pa kličemo v dani v njegovo sveto voljo: Bog ti daj večni mir in na srečno svidenje v večnosti!

Vsem padlim vojakom od Smarjete na Pesnici! Ker se od začetka vojne do sedaj nismo mogli spomniti vseh padlih vojakov naše župnije, hočemo storiti to danes. Do danes zaznamujemo 10 pogrešanih in 23 padlih vojakov; med pogrešane so pa šteli le večinoma oni iz začetnih bitk, sicer bi se bilo število s temi v zadnjih mesecih preminulimi dokaj večje. Pogrešani so: Baumgartner Karol, Vakaj Franc, Polič Vinko, Rantasa Jožef, Zdravec Alojz, Farazin Alojz, Čuček Matevž, Rojs Jožef, Kotnik J. in Sekol Alojz. Padli, oziroma na posledicah dobitja ran so umrli: Baumgartner Jakob, Sorman A., Senekovič Ferdinand, Ferk Franc in Ferk Anton (brata!), Žnidarko Jakob, Pavalec Jožef, Neuwirt Jožef, Kmetič Leopold, Cafnik Anton, Zavernik Mina, Pečovnik Janez, Skrobar Jožef, Koletnik Anton, Pšeničnik Rudolf, Breznik Vinko, Kaube Franc, Ja-

kob Breg, Zelenik Franc, Vezjak Franc, Belec Lud., Tomažič Rudolf in Markl Janez. Sreče se nam kreči v tugi za našimi dragimi padlimi, glavno priklanjamo v nepoplačljivi hvaležnosti in v najvišjem spoštovanju pred njimi, ubogimi žrtvami, ki so darovali svoja nadebudna življenja na oltar naše mile domovine. Vabim vas vse Smarječane, da si danesno številko „Slovenskega Gospodarja“ z zaznamkom teh naših žrtv dobro shranite! Ne moremo kinčati njihovih daljnih grobov, stavimo jim pa v tem listu sicer skromen, vendar odsrčni in nevenljiv spomenik z besedami:

Gruda lahka, spanje mirno, bodi vam v daljini.
Vam, slovenske domovine vi junaki sinji!
Nad zvezdami tam drug je svet,
Kjer ni morjenja,
Ne trpljenja,
Kot zdaj ga poln ta svet — zaklet.
Solze suši le up med nami,
Da vidimo se nad zvezdami!

Mirko Vauda.

Izmed mnogih mož in mladeničev tudi Jakoba Tolanič iz Kristanec pri Sv. Križu na Murskem polju ne bo več nazaj. Podlegel je ranam v bolnišnici v Eperješu na Ogrskem ravno na svoj god, dne 25. julija. Bil je priden mladenič, ud tukajšnjega pevskega in tamburaškega zbora, krepka, opora svojih staršev, ki so zgubili z njim že drugega sina. Srečno je hrepenel po domovini, a sedaj je v boljši domovini, kjer ni solz in ne gorja, ampak sreča prava je doma. Bridko izkušanim staršem in pridni sestrici naše sožalje!

Na italijanskem bojišču je padel posestnikov sin Martin Cesar od Sv. Stefana pri Smarju. Zadet je bil v trebuh in je kmalu nato podlegel ranam. Kakor pišejo njegovi prijatelji, je bil med njimi zelo priljubljen.

Našemu dobremu sosedu v spomin! Na praznik Vseh svetnikov je došla brzojavka, da je dal življenje za domovino Jožef Arlič, p. d. Hriberšek, posestnik pri Novičerki. Umril je bolan na kužni bolezni malariji na Moravskem v bolnišnici mesta Brno. Rajni Jožef je bil kot mladenič pri vseh prireditvah slovenskega bralnega društva in kot mož vrl pristav Slovske Kmečke Zveze. Leta 1913, meseca oktobra, se je poročil in prevzel Hriberškovo posestvo, katero je komaj deset mesecev urejeval in vodil. Ko je izbruhnila svetovna vojska, je z veseljem in z velikim navdušenjem zapustil domačo streho ter izročil vso skrb za vse svoji skrbni ženi in se podal v južno Dalmacijo na trdnjave braniti ljubo domovino. Le enkrat se mu je izpolnila želja v 28 mesecih, da je smel obiskat svoje drage, od katerih že ni našel več svojega dobrega očeta. Po osem dnevnem dopustu se je zelo težko ločil od svojih ljubih, kakor bi slutil, da jih zadnjikrat gleda. In res, meseca avgusta je dobil nalezljivo bolezen in po trimesečnem hiranju je podlegel bolezni, ki ga je položila v cvetu najlepših moških let (35) v prerani grob. Umril je dne 31. oktobra. Daleč tam v tuji zemlji počiva njegovo truplo. Za njim žaluje njegova mlada žena in dve leti star sinček ter stara in bolna mamica, kakor tudi vsi tovariši in prijatelji. Tolazi nas zavest, da, ker je rajni Jožef posebno častil Marijo in pogosto prejemal sv. zakramente, da mu je bil Bog milostljiv sodnik, in obilen plačnik za vsa njegova dela.

† Cesar Franc Jožef I. umrl.

Komaj so prve strani našega lista, na katerih poročamo o cesarjevi bolezni, šle v stroj, že nam je prinesel brzojav neizmerno tužno vest, da je naš blagi cesar Franc Jožef I. v torek, dne 21. novembra, ob 9. uri zvečer, v šenbrunskem gradu mirno v Gospodu zaspal. Kot je bilo zahtevano pri cesarjevi bolezni srce vsakega državljanca napolnjeno s strahom in sočutjem, tako bo sedaj ob tužni vesti občela vse narode naše države odkritosrčna in globoka žalost. Avstrijski narodi žalujejo za svojim dobrim očetom, za svojim modrim vladarjem, za svojim od celega sveta spoštovanim cesarjem.

Ni ga bilo vladarja, ki bi si na svojem cesarskem prestolu toliko poskušal kakor naš cesar. Ko je nastopil vladarstvo, je vrel po celi Evropi in tudi v Avstriji. Narodi so hoteli sodelovati pri vladanju. Skoro do leta 1870 se nemirni duhovi niso mogli pomiriti. In ko se je to zgodilo, nastalo je nemirno teknovanje med avstrijskimi narodi samimi. Kakor ima čdo v hiši, kjer je mnogo živih duhov, zdravi fantov, vedno svoje skrbi, tako smo tudi avstrijski narodi svojemu ljubemu očetu na cesarskem prestolu povzročali mnogo skrbi, mnogo žalosti, pa tudi marsikatero veselje. Njegovo očetovsko srce se je posebno veselilo nad krasnim napredkom, ki se je pri vseh narodih opazoval v narodnih in gospodarskih ozirih. Avstrija se je pod miroljubnim žetozom svojega modrega vladarja vsestransko blizala nenavadno krasnemu razvoju in razvoju. In tedaj se je sovražnik z blede zavistjo začel ozirati na našo srečo ter kaliti naš notranji mir. Tako je prišlo do strašne svetovne vojske.

Vemo, da se je naš vladar strašno težko odločil za vojsko, odločil le, ker ni našel drugega izhoda, da brani čast svoje vladarske hiše in varnost svojih narodov. Njegovo srce je bilo do dna miroljubno in našemu cesarju ni noben naslov tako ugajal, kakor da so ga nazivali zaradi njegove miroljubnosti kneza miru. Ko je morala sto, štiri Avstrija v vojno vrvenje, je bilo njegovo srce globoko ranjeno in vsaka kaplja krvi, ki je potekla iz ran zvestih mu Avstrijcev, je zaskelala dobro očetovo srce. Gotovo si nihče ni tako, kakor naš cesar Franc Jožef, želel trenutka, ko bi lahko naznanil svojim narodom, da jim vrača ljubi mir, ki so nam ga sovražniki za par let s hudobno roko skalili.

Predno je mogel svojim narodom razglasiti — mir, pa je poklical vsemogočni, kateremu je bil rajni cesar vedno zvest služabnik, k sebi, zavzivat večnega miru. Dobojeval je svoje življenje zvesto in pogumno in sedaj si je šel po večno plačilo. Pokoj njegovi duši!

Potrti stojimo tudi Slovenci ob rakvi svojega priljubljenega vladarja. Kako radi smo ga imeli, kako udani smo mu bili, tega ni bilo spoznati samo iz

zvestobe naših src, ampak tudi iz polokov krvi, ki so jo slovenski junaki pretočili na bojiščih za vladarja in Avstrijo. Cim večja je udanost in ljubezen, tem večja je žalost nad izgubo. Zato Slovenci sedaj polni žalosti objokujemo smrt svojega cesarja, izražamo globoko sočutje vladarski hiši ter v tem žalostno-resnem trenutku nanovo prisegamo zvestobo Habsburžanom in Avstriji!

Zadnji dnevi. — Smrt.

Cesar se je začetkom novembra prehladil in dobil nahod, ki ga je tako zdelal, da se je moral na Martinovo vleči. Toda ker je za stare ljudi ležanje zaradi pljučnice sila nevarno, skušali so zdravniki, da ga drže pokoncu kolikor mogoče. Zato tudi sprejemov niso odsvetovali, ampak nasprotno so jih odbravali, da so tako zaposlili presvitlega cesarja. A telesne moči so začele vedno bolj pojemati in nazadnje tudi zdravniki niso mogli več braniti postelje. V nedeljo so se pokazali prvi znaki pljučnice in že v torek, dne 21. t. m., je nastopila smrt.

V torek, dne 21. novembra, popoldan se sta izdala cesarjeva telesna zdravnika dr. Kerol in dr. Ortner o cesarjevi bolezni sledečo poročilo:

Vnetje desnih pljuč Njegovega Veličanstva se je razširilo. Telesna vročina je znašala jutraj 38,1, ob 2. uri popoldne 39,5, zvečer pa 39,6 stopinj, 80 utripov žile, utripi mehkejši. Dihanje pomnoženo, v minuti 30 dihov. Tek malenkosten. Telesne moči so se vidno zmanjšale.

Ze istega dne ponoči pa je izšla posebna izdaja dunajskega uradnega lista „Wiener Zeitung“, ki je javljala pretužno vest:

Njegovo cesarsko in kraljevo Apostolsko Veličanstvo Franc Jožef I. je danes, dne 21. novembra, ob 9. uri zvečer na gradu Senbrun mirno v Gospodu zaspal.

Cesarjevo življenje.

Rajni cesar je bil mož neumornega dela. Ko še so Dunajčani spali, je bil svetli cesar že na nogah. Po leti je vstajal ob štirih, po zimi ob petih. Po zajutruku je navadno pregledal novine in ob šestih so že začeli prihajati višji uradniki poročati o raznih opravkih. To je trajalo navadno do devete ali do desete ure.

V pondeljek in četrtek so bile navadno občne avdijske ali zaslišanja. Cesar je vsakega pazno poslušal in odgovoril, a ni delal praznih obljub, ampak naravnost povedal, zakaj ne more uslišati prošnje, ali pa obljubil, da se prošnikova zadeva pravično preišče in reši.

Med 11. in 12. uro je bil drugi zajutrek, potem pa so prišli na vrsto važnejši predlogi ministrov. Dokler je imel kaj opraviti, si cesar ni dal miru. Vsi ministri pričajo o tem, da se je v cesarjevi pisarni uračovalo najhitreje in da so se vse vloge,

ki niso bile preobširne, vračale ministrstvom v 24 urah.

Ob nedeljah in praznikih je bil cesar redno pri sv. maši, navadno ob 11. uri; sploh pa je izpolnjeval natanko svoje verske dolžnosti. K počitku je hodil cesar ob 9. uri.

Tako je bil naš cesar najlepši zgled marljivosti in delavnosti. Zanj ni bil noben dan izgubljen, zakaj niti minuta mu ni minila brez dela.

Kratek življenjepisa.

Rođen se je v Senbrunu, kjer je sedaj tudi umrl, dne 18. avg. 1830; njegov oče je bil nadvojvoda Franc Karol, brat prejšnjega cesarja Ferdinanda I., njegova mati je bila visoko nadarjena gospa, bavarska princezinja Zofija. V Avstriji je vladal takrat Franc I., našega rajnega vladarja stari oče. Ta je svojega živahnega vnuka, lepega dečka modri oči in plavih las, imel posebno rad. Bil mu je prvi učitelj: z njim se je igral po sobi in na vrtu, ga učil, kako se drži vojak po koncu in kako koraka.

Nzgojo v prvih letih je vodila grofica Sturmleider, pozneje pa grof Henrik Bombel. Pravi njegov vzgojitelj pa je bil častnik in mož poštenega krščanskega značaja grof Ivan Koronini, ki je pazil posebno na to, da postane iz gojenca v resnici mož resnega značaja.

Leta 1848 je nastala vojska na Laškem. Avstrijski armadi je poveljeval grof Radecki. Tudi nadvojvoda Franc Jožef je moral na bojišče, da se sezna z vojnimi uredbami. Takrat je bil prvič v ognju.

Ker se je cesar Ferdinand radi nemirov po celi državi odpovedal v Olomucu prestolu, je nastopil 2. dec. 1848 vladarstvo nadvojvoda Franc Jožef, star še le 18 let. Najprej je moral pomiriti narode. Le proti Ogrom je bilo treba nastopiti z orožjem. S pomočjo Rusov in svojih zvestih državljancev je zadušil upor na Ogrskem.

Leta 1859 so se združili proti nam Francozi in Italijani. Izgubili smo Lombardijo. Leta 1866 so se združili proti nam Prusi in Italijani. Labe sta sicer slavno premagala nadvojvoda Albreht na kopnem pri Kustoci in Tegethof na morju pri otoku Visu, a Prusi so nas natolkli pri Kraljevem Gradcu. Avstrija je izgubila krasno Benečijo.

Leta 1878 je zasedla naša vojska pod poveljstvom generala Filipoviča Bosno in Hercegovino.

Leta 1889 je nenadoma umrl cesarjevič Rudolf. Dne 10. septembra 1898 pa je anarhist Lukeni umoril preblago cesarico Elizabeto.

Leta 1908, dne 7. oktobra, je proglasil cesar Bosno in Hercegovino za svoje dežele.

Dne 28. junija 1914 je kruta roka zločinskega morilca v Sarajevu usmrtila preblagega nadvojvoda prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegovo ljubeznjivo soprogo Zofijo. To je postal najbližji povod za svetovno vojsko.

Dne 28. julija 1914 je Avstrija napovedala Srbiji vojsko, dne 5. avgusta Rusiji. Dne 23. maja 1. 1915 nam je napovedal italijanski kralj vojsko. Dne 27. avgusta 1916 nam je tudi druga naša zavezniča Rumunija napovedala vojsko.

Dne 5. novembra 1916 se je proglasilo samostojno poljsko kraljestvo.